

Hvad gamle Johanne fortalte

Vinden suser i det gamle piletræ!

Det er som hørte man en sang; vinden synger den, træet fortæller den. Forstår du den ikke, spørg da den gamle Johanne i fattighuset, hun ved besked, hun er barnefødt her i sognet.

For årtier tilbage, da kongevejen endnu lå her, var træet allerede stort og mærkbart. Det stod, hvor det står endnu, ud for skrædderens hvidtede bindingsværkshus tæt op til kærret, som dengang var så stort, at kvæget blev vandet her, og hvor i den varme sommer de små bønderdrengene løb nøgne om og pjaskede i vandet. Tæt op under træet var rejst af hugne sten en milepæl; nu er den falden om, brombærgrene gror hen over den.

Hinsides den rige gårdmandsgård blev den nye kongevej lagt, den gamle blev markvej, kærret en pyt, overgroet med andemad; dumpede en frø ned, skiltes det grønne ad og man så det sorte vand; rundt om groede og gror muskedonnere, bukkeblade og gule iris. Skrædderens hus blev gammelt og skævt, taget en mistbænk for mos og husløg; dueslaget faldt sammen, og stæren byggede der; svalerne hængte rede ved rede på husets gavl og hen under taget, ret som var her en lykkens bo.

Det var her engang; nu var her blevet ensomt og stille. Ene og viljedvask levede derinde "sølle Rasmus," som de kaldte ham; han var født her, han havde leget her, han havde sprunget over mark og gærde, pjasket som lille i det åbne kær, klatret op i det gamle træ.

Det løftede med pragt og dejlighed sine store grene, som det løfter dem endnu, men stormen havde allerede vredet stammen lidt og tiden givet det en revne, nu har vejr og vind lagt jord i revnen, der vokser græs og grønt, ja et lille rønnebærtræ har der plantet sig selv.

Når i vår svalerne kom, fløj de om træ og om tag, de klinede og bødede på deres gamle reder, sølle Rasmus lod sin rede stå og falde, som den ville; han hverken klinede eller støttede den: "Hvad kan det hjælpe!" var hans mundheld, og det var også hans faders.

Han blev i sit hjem, svalerne fløj derfra, men de kom igen, de tro dyr. Stæren fløj, den kom igen og fløjtede sin sang; engang forstod Rasmus at fløjte om kap med den, nu hverken fløjtede eller sang han.

Vinden susede i det gamle piletræ, den suser endnu, det er som hørte man en sang; vinden synger den, træet

fortæller den; forstår du den ikke, spørg da gamle Johanne i fattighuset, hun ved besked, hun er klog på gammel færd, hun er som en krønikebog, med opskrift og gamle minder.

Da huset var nyt og godt, flyttede landsbyskrædderen Ivar Ølse herind med sin kone Maren; stræbsomme, hæderlige folk begge to. Gamle Johanne var dengang et barn, hun var datter af træskomanden, en af de fattigste i sognet. Mangt et godt smørrebrød fik hun af Maren, der ikke havde savn på føden; hun stod sig godt med herskabsfruen, altid lo hun og var glad, hun lod sig ikke forknytte, sin mund brugte hun, men også sine hænder; hun førte synålen lige så rapt som munden, og passede dertil sit hus og sine børn; de var nær ved dusinet, hele elve, den tolvte udeblev.

"Fattigfolk har altid reden fuld af unger!" brummede herremanden, "kunne man drukne dem som kattekillinger, og kun beholde én eller to af de stærkeste, så var det mindre ulykke!"

"Gud forbarme sig!" sagde skrædderkonen. "Børn er dog en Guds velsignelse; de er fornøjelsen i huset. Hvert barn er et fadervor mere! Er det trangt og man har mange munde at sørge for, så spænder man sig stærkere an, finder på råd og gerning i al skikkelighed, Vorherre slipper ikke, når vi ikke slipper!"

Herregårdsfruen gav hende medhold, nikkede venligt og klappede Maren på kinden; det havde hun mange gange gjort, ja kysset hende med, men da var fruen et lille barn, og Maren hendes barnepige. De to holdt af hinanden, og det sindelag slap ikke.

Hvert år, ved juletid, kom fra herregården vinterforråd til skrædderens hus: en tønne mel, et svin, to gæs, en fjerding smør, ost og æbler. Det hjalp der på spisekamret. Ivar Ølse så da også ret fornøjet ud, men kom dog snart igen med sit gamle mundheld: "Hvad kan det hjælpe!"

Rent og net var der i huset, gardiner i vinduerne og blomster med, både nellike og balsamin. Navneklud hang i skilderiramme og tæt ved hang et "bindebrev" på rim, det havde Maren Ølse selv digtet; hun vidste hvorledes rimene følger sig. Hun var næsten lidt stolt af familienavnet "Ølse," det var det eneste ord i det danske sprog, der rimede på pølse. "Det er dog altid at have noget forud for andre!" sagde hun og lo. Altid bevarede hun sit gode humør, aldrig sagde hun som

manden: "Hvad kan det hjælpe!" Hendes mundheld var: "Hold på dig selv og Vorherre!" Det gjorde hun og det holdt det hele sammen. Børnene trivedes, voksede ud over reden, kom vidt om og artede sig vel. Rasmus var den mindste; han var så dejligt et barn, at en af de store skilderimalere inde i staden lånte ham til at male af, og det så nøgen, som han var kommen til denne verden. Det billede hang nu på kongens slot, dér havde herregårdsfruen set det og kendt lille Rasmus, uagtet han ikke havde klæder på.

Men nu kom den tunge tid. Skrædderen fik værk i begge hænder, der satte sig store knuder, ingen doktor kunne hjælpe, ikke engang den kloge Stine, som "doktorerede."

"Man må ikke forknyttes!" sagde Maren. "Det hjælper aldrig at hænge med hovedet! nu har vi ikke længere faders to hænder til medhjælp, jeg må da se at bruge mine des flinkere. Lille Rasmus kan også føre nålen!"

Han sad allerede på bordet, fløjtede og sang, han var en lystig dreng.

Hele dagen skulle han ikke sidde der, sagde moderen, det var synd mod det barn; lege og springe skulle han også.

Træskomandens Johanne var hans bedste legekammerat; hun var af endnu mere fattigfolk, end Rasmus. Køn var hun ikke; barbenet gik hun; klæderne hang i laser, ingen havde hun til at hjælpe på dem, selv at gøre det faldt hende ikke ind; hun var barn, og glad som en fugl i Vorherres solskin.

Ved den stenrejste milepæl, under det store piletræ, legede Rasmus og Johanne.

Han havde høje tanker; han ville engang blive en fin skrædder og bo inde i staden, hvor der var mestre, der havde ti svende på bordet, det havde han hørt af sin fader; dér ville han være svend, og dér ville han blive mester, og så skulle Johanne komme og besøge ham; og forstod hun da at koge, skulle hun lave maden til dem alle sammen og have sin egen storstue.

Johanne turde ikke rigtig tro derpå, men Rasmus troede at det nok ville ske.

Så sad de under det gamle træ, og vinden susede i grene og blade, det var som om vinden sang og træet fortalte.

I efteråret faldt hvert eneste blad, regnen dryppede fra de nøgne grene.

"De grønnes igen!" sagde mor Ølse.

"Hvad kan det hjælpe!" sagde manden. "Nyt år, ny sorg for udkommet!"

"Spisekamret er fyldt!" sagde konen. "Det kan vi takke

vor gode frue for. Jeg er ved helsen og har gode kræfter. Det er syndigt af os at klage!"

Julen over blev herskabet i deres gård på landet, men i ugen efter nytår tog de ind til staden, hvor de tilbragte vinteren i glæde og fornøjelse; de kom til bal og højtid hos kongen selv.

Fruen havde fået to kostelige kjoler fra Frankrig; de var af et sådant tøj, et sådant snit og en syning, at Maren Skrædders aldrig havde set slig herlighed. Hun udbad sig også hos herskabsfruen, at hun turde komme op på gården med sin mand, at han også kunne se de kjoler. Sligt blev nok aldrig set af en landsbyskrædder, sagde hun.

Han så dem og havde ikke ord at sige før han kom hjem, og hvad han sagde, var kun, hvad han altid kom med: "Hvad kan det hjælpe!" og denne gang blev hans ord til sandhed.

Herskabet kom til byen; baller og lystighed begyndte derinde, men i al den herlighed døde den gamle herre og fruene kom slet ikke i de stadselige klæder. Hun var så sorgfuld, og klædt fra hals til tå i sort, tæt sørgeklædning; ikke så meget som en hvid strimmel var at se; alle tjenestefolkene var i sort, selv stadskaret blev overtrukket med sort, fint klæde.

Det var en isnende frostnat, sneen lyste, stjernerne blinkede; den tunge rustvogn kom med liget fra staden til herregårdskirken, hvor det skulle sættes i slægtens familiegravelse. Forvalteren og sognefogeden holdt ridende med fakler foran kirkegårdsågen. Kirken var oplyst og præsten stod i den åbne kirkedør og tog mod liget. Kisten blev båret op i koret, hele menigheden fulgte. Præsten talte, en salme blev sunget; fruene var med i kirke, hun var kørt derhen i den sortbetrukne stadskaret, den var sort indeni og sort udenpå, en sådan var aldrig før set der i sognet.

Om al den sorgens stads blev der talt hele vinteren, ja det var "herremandsgravelse."

"Der så man, hvad den mand betød!" sagde sognets folk. "Han var højbåren født og han blev højbåren begravet!"

"Hvad kan det hjælpe!" sagde skrædderen. "Nu har han hverken liv eller gods. Vi har dog den ene del!"

"Tal dog ikke sådanne ord!" sagde Maren, "han har det evige liv i Himmeriges rige!"

"Hvem har sagt dig det? Maren!" sagde skrædderen. "Død mand er god gødning! men den mand her, var vist for fornem selv til at gøre gavn i jorden, han skal ligge i gravkapel!"

"Tal dog ikke så ugudeligt!" sagde Maren. "Jeg siger

dig igen: Han har det evige liv!"

"Hvem har sagt dig det? Maren!" gentog skrædderen.

Og Maren kastede sit forklæde over lille Rasmus; han måtte ikke høre den tale.

Hun bar ham over i tørvehuset og græd.

"Den tale, du hørte derovre, lille Rasmus, det var ikke din faders, det var den onde, der gik igennem stuen og tog din faders mæle! Læs dit fadervor! Vi vil begge læse det!" Hun foldede barnets hænder.

"Nu er jeg glad igen!" sagde hun. "Hold fast på dig selv og Vorherre!"

Sørgeåret var til ende, enkefruen gik klædt i halv sorg, hun bar hel glæde i hjertet.

Der blev ymtet om, at hun havde fået en bejler, og allerede tænkte på bryllup. Maren vidste noget derom, og præsten vidste lidt mere.

Palmesøndag, efter prædiken, skulle der lyses til ægteskab for enkefruen og hendes trolovede. Han var pælehugger eller billedhugger, navnet på hans bestilling vidste man ikke ret, dengang var Thorvaldsen og hans kunst endnu ikke ret i folkemunde. Den nye herregårdsmand var ikke højadelig, men dog en meget stadselig mand; han var en, der var noget, som ingen forstod, sagde de, han huggede billeder, var dygtig i sin gerning, ung og køn.

"Hvad kan det hjælpe!" sagde skrædder Ølse.

Palmesøndag blev ægteskabet lyst fra prædikestolen, derpå fulgte salmesang og altergang. Skrædderen, hans kone og lille Rasmus var i kirken, forældrene gik til alters, Rasmus sad i kirkestolen, han var ikke endnu konfirmeret. Det havde i den sidste tid skortet på klæder i skrædderens hus; de gamle, de havde, var blevet vendt og vendt igen, syet og lappet; nu var de alle tre i nye klæder, men sort tøj som til en begravelse, de var klædt i overtrækket fra sørgekareten. Manden havde fået frakke og bukser heraf, Maren en højhalset kjole og Rasmus en hel klædning til at vokse i til konfirmationen. Der var taget både det udvendige og indvendige tøj af sørgekareten. Ingen behøvede at vide, hvad det før havde været brugt til, men folk fik det dog snart at vide, den kloge kone Stine og et par andre lige så kloge koner, som ikke levede af deres klogskab, sagde, at de klæder ville bringe sot og syge i huset, "man tør ikke klæde sig i ligkaret uden for at køre til graven."

Træskomandens Johanne græd, da hun hørte den tale; og da det nu traf sig, at fra den dag skrantede skrædderen mere og mere, så ville det nok vise sig, hvem det kom til at gå ud over.

Og det viste sig.

Første søndag efter trinitatis døde skrædder Ølse, nu var Maren ene om at holde på det hele; hun holdt på det, på sig selv og Vorherre.

Året efter stod Rasmus til konfirmation; nu skulle han til staden i lære hos en storskrædder, rigtignok ikke med tolv svende på bordet, men med én; lille Rasmus kunne regnes for en halv; glad var han, fornøjet så han ud, men Johanne græd, hun holdt mere af ham end hun selv vidste. Skrædderkonen blev i det gamle hus og fortsatte professionen.

På den tid var det, at den nye kongevej blev åbnet; den gamle, forbi piletræet og skrædderens, blev markvej, kærret voksede til, der lagde sig andemad hen over den pyt vand, der var tilbage; milepælen faldt om, den havde ikke noget at stå for, men træet holdt sig kraftigt og kønt; vinden susede i grene og blade.

Svalerne fløj bort, stæren fløj bort, dog de kom igen i våren, og da de nu fjerde gang vendte tilbage, kom også Rasmus til sit hjem. Han havde bestået sit svendestykke, var en køn, men spinkel karl; nu ville han snøre sin ransel, se fremmede lande; dertil stod hans hu. Men hans moder holdt på ham; hjemmet var dog bedst! alle de andre børn var spredt om, han var den yngste, huset skulle være hans. Arbejde kunne han fuldt op få, når han ville tage om på egnen, være rejsende skrædder, sy fjorten dage i dén gård, og fjorten dage i dén. Det var også at rejse. Og Rasmus fulgte sin moders råd.

Så sov han igen under fødehusets tag, sad igen under det gamle piletræ og hørte det suse.

Godt så han ud, fløjte kunne han som en fugl, og synge nye og gamle viser. Velset var han på de store gårde, især hos Klaus Hansens, den næstrigeste bonde i sognet.

Datteren Else var som den dejligste blomst at se, og hun lo altid; der var jo folk, som var så slemme at sige, at hun lo bare for at vise sine smukke tænder. Lattermild var hun og altid i humør til at gøre narrestreger; alt klædte hende.

Hun blev kær i Rasmus og han blev kær i hende, men ingen af dem sagde det med rene ord.

Så gik han og blev tungsindig; han havde mere af sin faders sind end af sin moders. Humøret kom kun, når Else kom, så lo de begge to, skæmte og gjorde narrestreger, men uagtet der var god lejlighed, sagde han dog ikke et lønligt ord om sin elskov. "Hvad kan det hjælpe!" var hans tanke, "Forældrene ser efter velstand for hende, og den har jeg ikke; klogest var det

at tage bort herfra!" men han kunne ikke komme fra gården, det var som om Else havde en tråd fast i ham, han var som en afrettet fugl for hende, han sang og fløjtede til hendes behag og efter hendes vilje.

Johanne, træskomandens datter, var tjenestekvinde der på gården, ansat til ringe gerning; hun kørte mælkevognen ud på marken, hvor hun med de andre piger malkede køerne, ja gødning måtte hun også køre, når det gjordes behov. Hun kom ikke op i storstuen og så ikke meget til Rasmus eller Else, men det hørte hun, at de to var så godt som kærestefolk.

"Der kommer Rasmus ind til velstand!" sagde hun. "Det kan jeg unde ham!" Og hendes øjne blev ganske våde, her var da ikke noget at græde over!

Der var marked i staden; Klaus Hansen kørte derind og Rasmus var med, han sad ved siden af Else, både ud og hjem. Han var betagen af elskov, men derom sagde han ikke et ord.

"Han må dog sige noget til mig om den sag!" mente pigebarnet, og deri havde hun ret. "Vil han ikke tale, skal jeg nok skræmme ham op!"

Og snart taltes der i gården om, at den rigeste gårdmand i sognet havde friet til Else, og det havde han, men ingen vidste, hvilket svar hun havde givet.

Tankerne snurrede om i hovedet på Rasmus.

En Aften satte Else en guldring på sin finger, og spurgte så Rasmus, hvad det betød.

"Forlovelse!" sagde han.

"Og med hvem tror du?" spurgte hun.

"Med den rige gårdmand!" sagde han.

"Der traf du det!" sagde hun, nikkede og smuttede bort.

Men han smuttede også bort, kom hjem i sin moders hus som et forvildet menneske, snørede sin ransel. Ud i den vide verden ville han; det hjalp ikke moderen græd.

Han skar sig en stok af den gamle pil, han fløjtede, som var han i godt humør, han skulle ud at se alverdens herlighed.

"Det er for mig til stor bedrøvelse!" sagde moderen.

"Men for dig er det vel det rigtigste og bedste at komme af sted, så må jeg finde mig i det. Hold på dig selv og Vorherre, så får jeg dig nok glad og fornøjet igen!"

Han gik ad den nye landevej, der så han Johanne komme kørende med et læs gødning, hun havde ikke bemærket ham, og han ville ikke ses af hende; bag grøftehækken satte han sig, der var han skjult - og Johanne kørte forbi.

Ud i verden gik han, ingen vidste hvorhen, hans moder tænkte, han kommer vel hjem igen før år er omme; nu får han nyt at se, nyt at tænke på, kommer så i de gamle folder, de kan ikke stryges ud med noget persejern. Han har lidt for meget af sin faders sind, jeg så hellere at han havde mit, stakkels barn! men han kommer nok hjem, han kan ikke give slip på mig og huset!"

Moderen ville vente år og dag; Else ventede kun en måned, så gik hun hemmeligt hen til den kloge Kone Stine Madsdatter, som kunne "doktorere," spå i kort og kaffe og vidste mere end sit "fadervor." Hun vidste da også, hvor Rasmus var, det læste hun i kaffegrumset. Han var i en fremmed stad, men navnet på den kunne hun ikke læse. Der var i den stad soldater og yndelige jomfruer. Hans tanker lå til at tage musketten eller en af jomfruerne.

Det kunne Else ikke holde ud at høre. Hun ville gerne give sine sparepenge for at købe ham fri, men ingen måtte vide, at det var hende.

Og gamle Stine lovede, at han skulle komme tilbage, hun kunne en kunst, en farlig kunst for ham, den gjaldt, men det var det yderste middel. Hun ville sætte gryden på at koge efter ham, og da måtte han af sted, hvor i al verden han var, han måtte hjem, hvor gryden kogte og kæresten ventede ham; der kunne gå måneder hen før han kom, men komme måtte han, hvis der var liv i ham.

Uden ro eller hvile nat og dag, måtte han af sted over sø og bjerge, om vejret var mildt eller hårdt, om hans fod blev nok så træt. Hjem skulle han, hjem måtte han. Månen var i første kvarter; det måtte den være til den kunst, sagde gamle Stine. Det var et stormende vejr, det knagede i det gamle piletræ; Stine skar en kvist af, bandt den i knude, den skulle nok hjælpe til at trække Rasmus hjem til sin moders hus. Mos og husløg blev taget fra taget, lagt i gryden, der sattes på ilden. Else skulle rive et blad ud af salmebogen, hun rev tilfældig det sidste blad, det med trykfejlene. "Det gør lige godt!" sagde Stine og kastede det i gryden.

Mange slags skulle til den grød, der måtte koge og stadig koge indtil Rasmus kom hjem. Den sorte hane i gamle Stines stue måtte miste sin røde kam, den kom i gryden. Elses tykke guldring kom med deri, og den fik hun aldrig igen, sagde Stine hende forud. Hun var så klog, Stine. Mange ting, som vi ikke ved at nævne, kom i gryden; den stod stadig på ilden, eller på gloende emmer eller hed aske. Kun hun og Else vidste det.

Månen stod i ny, månen stod i næ; hver gang kom Else og spurgte: "Ser du ham ikke komme?"

"Meget ved jeg!" sagde Stine, "og meget ser jeg, men vejlængden for ham kan jeg ikke se. Nu er han over de første bjerge! nu er han på søen i ondt vejr! Vejen er lang gennem store skove, han har vabler på fødderne, han har feber i kroppen, men af sted må han."

"Nej! nej!" sagde Else. "Jeg har ondt af ham!"

"Nu kan han ikke standses! for gør vi det, så styrter han død om på landevejen!" -

År og dag var gået. Månen skinnede rund og stor, vinden susede i det gamle træ, der viste sig på himlen en regnbue i måneskin.

"Det er bekræftelsens tegn!" sagde Stine. "Nu kommer Rasmus."

Men han kom dog ikke.

"Ventetiden er lang!" sagde Stine.

"Nu er jeg træt af det!" sagde Else. Hun kom sjældnere til Stine, bragte hende ingen ny gave.

Sindet blev lettere, og en skøn morgen vidste de alle i sognet, at Else havde sagt ja til den rigeste gårdmand. Hun tog over at se på gård og jorder, på kvæg og indbo. Alt var i god stand, der var ikke noget at vente på med brylluppet.

Det blev holdt med stort gilde i tre dage. Der var dans til klarinet og violiner. Ingen i sognet var glemt ved indbydelsen. Mor Ølse var der også; og da så stadsen var til ende, skafferne havde sagt gæsterne tak og trompeterne blæste af, gik hun hjem med levningerne fra gildet.

Døren havde hun kun lukket med en pind, den var taget af, døren stod åben, og i stuen sad Rasmus. Han var vendt hjem, kommen i denne time. Herregud, hvor så han ud, skind og ben kun, bleg og gul var han.

"Rasmus!" sagde moderen. "Er det dig jeg ser! - hvor ser du sølle ud! men glad er jeg i mit hjerte, at jeg har dig!"

Og hun gav ham af den gode mad, hun bragte hjem fra gildet, et stykke af stegen og af bryllupstærten.

Han havde i den sidste tid, sagde han, tænkt tit på sin moder, sit hjemsted og det gamle piletræ. Det var underligt, hvor tit han i sine drømme havde set det træ og den barbenede Johanne.

Else nævnede han slet ikke. Syg var han og til sengs måtte han; men vi tror ikke på at gryden var skyld heri, eller at den havde øvet nogen magt over ham; kun gamle Stine og Else troede det, men de talte ikke derom.

Rasmus lå i feber, smitsom var den; ingen søgte derfor

til skrædderens hus, uden Johanne, træskomandens datter. Hun græd ved at se, hvor elendig Rasmus var. Doktoren skrev op til ham fra apoteket; han ville ikke tage medikamenterne. "Hvad kan det hjælpe!" sagde han.

"Jo så kommer du dig!" sagde moderen. "Hold fast på dig selv og Vorherre! kunne jeg dog igen se dig få kød på kroppen, høre dig fløjte og synge, så ville jeg gerne lade mit liv!"

Og Rasmus løstes af sygdommen, men hans moder fik den, Vorherre kaldte hende og ikke ham.

Ensomt var der i huset, fattigere blev der herinde. "Han er opslidt!" sagde de i sognet. "Sølle Rasmus."

Et vildt liv havde han ført på sine rejser, det, og ikke den sorte gryde, som kogte, havde suget af hans marv og givet ham uro i kroppen. Håret blev tyndt og gråt; rigtig bestille noget gad han ikke. "Hvad kan det hjælpe!" sagde han. Hellere søgte han kroen end kirken.

En efterårsaften kom han, i regn og blæst, besværligt den sølede vej fra kroen til sit hus; hans moder var for længe siden borte, lagt i sin grav. Svalerne og stæren var også borte, de tro dyr; Johanne, træskomandens datter, var ikke borte; hun indhentede ham på vejen, hun fulgte ham et stykke.

"Tag dig sammen, Rasmus!"

"Hvad kan det hjælpe!" sagde han.

"Det er et ilde mundheld, du har!" sagde hun. "Husk på din moders ord: Hold på dig selv og Vorherre! det gør du ikke, Rasmus! det må man og det skal man. Sig aldrig: Hvad kan det hjælpe, så rykker du roden op for al din gerning!"

Hun fulgte ham til hans husdør, der gik hun fra ham. Han blev ikke inde, han styrede hen under det gamle piletræ, satte sig på en sten af den styrtede milepæl.

Vinden susede i træets grene, det var som en sang, det var som en tale. Rasmus svarede på den, han talte højt, men ingen hørte det, uden træet og den susende vind.

"Der kommer sådan en kulde over mig! Det er nok tid at gå til sengs. Sove! sove!"

Og han gik, men ikke mod huset, hen imod kærret, dér vaklede og faldt han. Regnen strømmede ned, vinden var så isnende kold, han fornå det ikke; men da solen stod op og kragerne fløj hen over kærrets siv, vågnede han, halvdød i kroppen. Havde han lagt sit hoved, hvor hans fødder lå, da havde han aldrig rejst sig, det grønne andemad var blevet hans liglagen.

Op ad dagen kom Johanne til skrædderens hus. Hun var hans hjælp; hun fik ham på sygehuset.

"Vi har kendt hinanden fra små;" sagde hun, "din moder har givet mig både øl og mad, det kan jeg aldrig gengælde hende! Dit helbred vil du få igen, du vil blive menneske til at leve!"

Og Vorherre ville det, at han skulle leve. Men op og ned var det med sundhed og sind.

Svalerne og stæren kom og fløj og kom igen; Rasmus blev gammel før årene. Ensom sad han i huset, der mere og mere forfaldt. Fattig var han, fattigere nu end Johanne.

"Du har ikke troen," sagde hun, "og har vi ikke Vorherre, hvad har vi så! - Du skulle dog gå til alters!" sagde hun, "Du har nok ikke været der siden din konfirmation."

"Ja, hvad kan det hjælpe!" sagde han.

"Siger du det og tror sådant, så lad det være! uvillig gæst ser Herren ikke ved sit bord. Tænk dog på din moder og din barndomstid! Du var dengang en rar, from dreng. Må jeg læse en salme for dig!"

"Hvad kan det hjælpe!" sagde han.

"Den trøster altid mig!" svarede hun.

"Johanne, Du er nok blevet en af de hellige!" og han så på hende med matte, trætte øjne.

Og Johanne læste salmen, men ikke op af en bog, hun havde ingen, hun kunne den udenad.

"Det var kønne ord!" sagde han, "men jeg kunne ikke følge helt med. Der er så tungt inde i mit hoved!"

Rasmus var blevet en gammel mand, men Else var heller ikke længere ung, om vi skal nævne hende, Rasmus nævnede hende aldrig. Hun var bedstemoder; en lille, kådmundet pige var hendes barnebarn, den lille legede med de andre børn i landsbyen. Rasmus kom, støttende sig på sin kæp, han stod stille, så på børnenes leg, smilede til dem, gammel tid skinnede ind i hans tanker. Elses barnebarn pegede på ham, "sølle Rasmus!" råbte hun; de andre småpiger tog eksempel af hende, "sølle Rasmus!" råbte de og forfulgte med skrig den gamle mand.

Det var en grå, tung dag, på den fulgte flere, men efter grå og tunge dage kommer også en solskinsdag.

Det var en dejlig pinsemorgen, kirken var pyntet med grønne birkegrene, der var en duft af skoven derinde og solen skinnede hen over kirkestolene. De store alterlys var tændt, der var altergang, Johanne var mellem de knælende, men Rasmus var ikke mellem dem. Just den morgen havde Vorherre kaldt ham.

Hos Gud er nåde og barmhjertighed.

Mange år er gået siden; skrædderens hus står der endnu, men ingen bor der, det kan falde ved den første

nattestorm. Kæret er tilgroet med rør og bukkeblade. Vinden suser i det gamle træ, det er som man hørte en sang; vinden synger den, træet fortæller den; forstår du den ikke, spørg den gamle Johanne i fattighuset.

Hun lever der, hun synger sin salme, den hun sang for Rasmus, hun tænker på ham, beder til Vorherre for ham, hun, den tro sjæl. Hun kan fortælle om tiden, som gik, minderne, der suser i det gamle træ.

* * *